

MĚSTSKÝ ÚŘAD LITOMYŠL

Odbor životního prostředí

Bří Šťastných 1000, 570 20 Litomyšl, pracoviště J.E.Purkyně 918, 570 20 Litomyšl

Vaše zn.	Značka/spis. značka/č.j.	Vyřizuje/tel./e-mail	Datum
	ZP/LAS	Mgr. Vratislav Laška, Ph. D.	2019-02-22
	SZ MěÚ Litomyšl 105834/2019	tel.: 461 653 425, fax: 461 653 414	
	ČJ MěÚ Litomyšl 13911/2019	vratislav.laska@litomysl.cz	

Vydání závazného stanoviska k zásahu do významného krajinného prvku (§ 4 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb.)

(dle § 149 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu v platném znění)

Městský úřad Litomyšl, orgán ochrany přírody (dále jen OOP) věcně příslušný podle ustanovení § 77 odst. 1 písm. a) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění (dále jen zákon) a místně příslušný podle § 61 odst. 1 písm. c) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (dále jen zákon o obcích) dle § 149 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., o správním řízení v platném znění (dále jen správní řád) na základě žádosti o závazné stanovisko k zásahu do významného krajinného prvku vodního toku Říkovického potoka a jeho údolní vydává Pardubickému kraji, IČ: 708 92 822, sídlo Komenského náměstí 125, 532 11 zastoupenému na základě plné moci společností Česká stavební aliance, s. r. o., IČ: 247 95 488, sídlo Zelený pruh 95/97, 140 00 Praha 4 (dále jen žadatel) v souladu s § 4 odst. 2 zákona

souhlas se zásahem do významného krajinného prvku (dále jen VKP) vodního toku Říkovického potoka a jeho údolní nivy,

který se týká realizace akce „Modernizace mostu ev. č. 358-014 Věšňáry“, při které by mělo dojít k modernizaci výše uvedeného stávajícího mostu přes Říkovický potok na pozemcích p.č. 167, 415/2, 469/3, 417, 470, 168/2, 472/9, 467/4, 472/21, 468, 202/1, 197, 198/2, 200 a 201, v k.ú. Říkovice u Litomyšle a pozemcích p.č. 353/1 a 517 v k.ú. Nedošín.

Pro uskutečnění zásahů se stanovují tyto podmínky:

1. Opevnění břehů a dna vodního toku bude proti projektové dokumentaci redukováno dle návrhu projektanta, jehož situace je přílohou tohoto závazného stanoviska.
2. Práce v korytě vodního toku budou provedeny v ideálním případě za bezvodého stavu, případně bude nad místem stavby zbudována zemní hrázka a voda převedena zatrubněním do úseku pod stavbou.
3. Kácení dřevin musí být provedeno takovým způsobem a v takovém období, aby při odstranění předmětných dřevin nedošlo k neodůvodněnému rušení či ohrožení organismů, pro něž břehový porost představuje stanoviště, zejména musí být provedeno s ohledem na hnízdění ptáků. Odstraněné dřeviny budou nahrazeny adekvátní výsadbou odpovídající náhradě dle kalkulačky oceňování dřevin AOPK ČR. Náhradní výsadba bude provedena nejpozději ke kolaudaci stavby.
4. Po výkopových pracích budou stavební jámy utěsněny jílovým materiálem, případně geotextilií tak, aby nedocházelo k propadu vody z koryta vodního toku do podloží.

Odůvodnění

Orgán ochrany přírody (dále jen OOP) obdržel dne 16.1.2019 žádost o závazné stanovisko zásahu do VKP Říkovický potok a jeho údolní nivy, který souvisí s realizací akce „Modernizace mostu ev. č. 358-014 Věšňáry“ podle § 4 odst. 2 zákona od Pardubického kraje. Přílohou žádosti byla projektová dokumentace. Formu závazného stanoviska podle § 149 odst. 1 správního řádu, zvolil OOP v souvislosti s ustanovením § 90 odst. 1 zákona, který říká, že souhlasy a závazná stanoviska vydávaná podle tohoto zákona jako podklad pro rozhodnutí podle zvláštního právního předpisu jsou závazným stanoviskem podle správního řádu. **Podle sdělení stavebního úřadu bude v této věci vydáno územní rozhodnutí.** OOP zjistil stav věci v místě samém dne 24.1.2019, z čehož učinil záznam, který je

společně s fotodokumentací, založen ve spisu. Protože OOP zjistil stav věci tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti v souladu s § 3 správního řádu, tak přistoupil k vydání tohoto závazného stanoviska.

Shromážděné podklady

Projektová dokumentace

Předložená projektová dokumentace akce „Modernizace mostu ev. č. 358-014 Višňáry“ řeší modernizaci stávajícího mostu na silnici II/358 přes Říkovický potok. Stávající most je jednoplošný, na opěrách ze železobetonu. Na výtokové straně je čelo tvořeno úhlovou zdí. Deska mostovky je na konci životnosti, nosná výztuž obnažená a zkorodovaná. Nový most je navržen jako rámový z monolitického betonu. Součástí rekonstrukce mostu je rekonstrukce vozovky v celkové délce 105 m. Stavba je členěna na tři stavební objekty, SO 101 – Silnice II/358, SO 151 – Dopravně inženýrská opatření a SO 201 – Most ev. č. 358-014. V rámci SO 201 dojde ke kompletní demolicí stávajícího mostu a to včetně základových konstrukcí. Demolice proběhne postupným ubouráváním nosné konstrukce. Nejprve proběhne úprava terénu a vykácení dřevin v blízkosti demolice. Následně pak dojde k demolicí. Novou nosnou konstrukci tvoří ráh ze železobetonu s jedním polem s rozpětím 5,85 m. Most má průměr DN 1,0 m a je navržen z betonových rour. Čela propustu jsou navrženy jako železobetonové zdi. Prostor pod mostem má být v rámci rekonstrukce upraven, koryto pod mostem má být dlážděno lomovým kamenem do betonu, zároveň má být zpevněna část koryta přiléhající k levému křídlu. Plochy za křídly mají být též zpevněny dlažbou. Koryto má být opevněno včetně dna v délce téměř 30 metrů.

Úřední záznam

Říkovický potok je pravostranným přítokem Desné, jehož délka je cca 3,5 km. Říkovický potok pramení pod obcí Václavky a k soutoku s Desnou dochází pod místní částí Morašic, Višňáry. Říkovický potok má dva přítoky a to z levé strany Lažanský potok, který je dlouhodobě bez vody a z pravé strany bezejmennou vodoteč, které se vlévá do potoka nad nádrží Višňáry údolím od obce Osík. Tento přítok je napájen z pramenů, které se zde nachází, a je pravidelně protékán, i když nízkými průtoky. Koryto Říkovického potoka nebylo v důsledku sucha v minulém roce téměř protékáno. Protékán byl pouze krátký úsek koryta mezi prameny nad nádrží Višňáry a touto nádrží. Tato nádrž byla na potoce postavena jako průtočná v roce 2004. nad ní byly v údolní nivě po roce 2010 vybudovány ještě dvě biotopové tůně.

Z geologického hlediska se Říkovický potok nachází na kvartérních nivních sedimentech, které jsou uloženy na křídových sedimentech (slínovcích – opukách), které vytvářejí puklinové systémy, které umožňují nejen vývěry pramenů, ale též zapřičiňují propad vody z koryta do podloží (http://www.geology.cz/app/cise/lniky/lokalizace/show_map.php?mapa=g50&y=616900&x=1083400&s=1). Půdním typem je v blízkosti koryta potoka modální glej, která v blízkosti soutoku s Desnou opřechází v modální fluvizem (<https://mapy.geology.cz/pudy/>).

Dříve patřil Říkovický potok z hlediska zastoupení bentosu k nejhodnotnějším vodním tokům v níže položených částech Litomyšlska. Bohužel však došlo k jeho degradaci realizací výstavby nádrže Višňáry. I přesto zde bylo v posledních několika letech přítomno diverzifikované společenstvo bentosu, kdy za zmínku stojí výskyt druhů dříve či v současnosti uváděných na červených seznamech s vazbou na čistou vodu a zachovalou morfologii koryta jakými jsou například praménka rakouská, ploštěnka potoční, za zmínku stojí též výskyt některých vzácnějších druhů pošvatek, kterými jsou např. *Protonemura intricata* či *P. meyeri*, ale vyskytovalo se zde též diverzifikované společenstvo jepic i chrostíků. Hlavní biomasu bentosu však tvořil blešivec potoční a několik druhů chrostíků. Ve vodním toku byl přítomný i ryby, konkrétně pstruh potoční či vranka obecná, které se zde však již v důsledku sucha nevyskytují. Z vodních makrofyt se zde pomístně vyskytuje především rozrazil potoční a úsecích s kamenitým substrátem dna též mech pramenička obecná.

V zájmovém úseku vodního toku je substrát dna bahnitý v důsledku zanášení dna usazeninami z rybníka a změnou splaveninového chodu pod touto nádrží. Koryto vodního toku zde, i přes zvýšené úhrny srážek v posledních cca 2 měsících před prováděním tohoto úkonu, bylo téměř kompletně vyschlé. V bahnitém sedimentu bylo možné hojně pozorovat prázdné lastury škeble říční. Koryto je nad i pod mostem tvořeným monolitickým kusem betonu opevněno kamennou dlažbou. Především pod mostem se okolo koryta vyskytuje kontinuální břehový porost tvořený stanovištně odpovídajícími

druhy biotopu jasanovoolšových luhů a se zastoupením starších dřevin. Nad mostem jsou pak přítomny především mladší vrby.

Závěrem lze konstatovat, že vodní tok Říkovický potok býval ekologicky hodnotným vodním tokem, jehož stav byl degradován realizací stavby nádrže a největší zásah do složení jeho společenstva znamenal sucho v posledních letech. V budoucnu nelze vyloučit opětovné zlepšení ekologického stavu. Předmětný mostek se nachází ve významně degradované části toku.

Správní úvaha

V ustanovení § 3 odst. 1 písm. b) zákona je specifikován pojem významný krajinný prvek. Mimo jiné jsou v tomto ustanovení jako VKP taxativně vymezeny lesy, rašeliniště, **vodní toky**, rybníky, jezera a **údolní nivy**. Podle § 4 odst. 2 zákona jsou významné krajinné prvky chráněny před poškozováním a ničením a k zásahům, které by mohly vést k poškození nebo zničení významného krajinného prvku nebo snížení jeho ekologicko–stabilizační funkce, si musí ten, kdo takové zásahy zamýšlí, opatřit závazné stanovisko OOP.

V § 4 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí v platném znění, je ekologická stabilita schopnost ekosystému vyrovnávat změny způsobené vnějšími činiteli a zachovávat své přirozené vlastnosti a funkce. Begon et al. 1997 charakterizují ekologickou stabilitu jako schopnost ekosystému zachovat se i za působení rušivých vlivů a reprodukovat své charakteristiky, přičemž ekologickou stabilitu určují dva faktory a to resistance a resilience. Resistance, kterou se rozumí schopnost odolávat nepříznivým vlivům. Resilience je pak schopnost ekosystému vrátit se po určitém narušení do původního stavu.

Vodní toky jsou svou povahou lineární, s jednosměrným proudem, typický je pro ně též proměnlivý průtok a neustálý pohyb substrátu dna, které je tak velmi nestabilním prostředím. Relativně nepatrná šířka toků (vzhledem k jejich délce) také znamená, že jsou velmi ovlivňovány okolními terestrickými ekosystémy, **proto se za „jednotkový“ říční ekosystém často bere tok včetně jeho celé říční nivy.** Nejvýznamnějšími faktory, které určují složení říčních společenstev, a to jak obratlovců, tak i bezobratlých, jsou obsah kyslíku, pH, teplota vody a průtok, který silně ovlivňuje i disturbance říčního dna (Begon et al. 1997).

Z popisu vodního toku i údolní nivy a z charakteru stavby zřejmé, že samotná stavba je bodovým prvkem, který může ovlivnit vodní tok na delším úseku pouze při realizaci stavby například zaka lením vody a chodu splavenin níže po proudu, a po své realizaci již pouze bodově na úseku kratším. Negativní vliv na vodní tok lze spatřit především v odpřírodnění břehů, které byly v minulosti opevněny v úseku nad mostem opevněny kamennou rovinou a však samovolnou renaturací dochází k pozvolnému rozpadu opevnění a pod mostem se pak nachází přírodní břehy, které jsou zpevněny kořeny dřevin rostoucích v břehovém porostu. Podle Justa a kol. 2005 má charakter břehů značný význam pro správnou ekologickou funkci koryt. Z ekologického hlediska je velmi problematické jakékoliv opevňování břehů, a to i v případě, že by se jednalo o kamennou rovinu či kamenný zához. V současné situaci je však nutné konstatovat, že Říkovický potok, vzhledem k extrémně suchému počasí, které v posledních letech panovalo a svému vyschnutí v dotčené části toku, není tento v posledních cca 6 měsících plnohodnotně plnit své ekologické funkce, které byly poměrně značně devalvovány realizací stavby vodní nádrže. Při předpokládaném vývoji klimatu, kdy by se růstem teploty měla růst i celkový úhrn srážek, lze s určitou pravděpodobností předpokládat, že se průtok v Říkovickém potoce opět obnoví a ten bude znovu schopen plnit své ekologické funkce. Dále je zřejmé, že má dojít k odstranění dřevin, rostoucích na březích vodního toku. Především pod mostem jsou patrné obnažené kořeny zpevňující břehy vodního toku, stavebními pracemi při realizaci opevnění by pak došlo k jejich poškození. Dále je třeba při realizaci stavby v době kdy, by bylo koryto vodního toku protékáno, počítat se zakalováním vody a to především v navazujícím úseku vodního toku. Zvýšení zákalu a tedy i turbidity vede při dlouhodobém působení ke snížení fotosyntézy a ovlivnění reareace toků, níže k vypadávání sedimentu z toku a změně charakteru dna a v neposlední řadě také k poškození žaber ryb a zanášení těla a dýchacích orgánů bezobratlých živočichů. dalším negativním vlivem stavby z hlediska ochrany přírody je kácení dřevin okolo mostku. Na životě říčního společenstva se významně podílí břehová vegetace dvojím způsobem. Za prvé může tok zastíňovat a bránit tak autochtonní primární produkci nárostových řas a vodních rostlin. Za druhé opad listů je významným alochtonním zdrojem potravy pro celou škálu vodních živočichů a mikrobů. Toky

(zejména jejich horní úseky) často protékají zalesněným územím a přísun alochtonního organického materiálu je dominantním zdrojem pro existenci celého společenstva. Dřeviny též zpevňují břehy koryt vodních toků.

Údolní nivu porost v ní se nacházející ovlivňuje například zvýšením hydraulické drsnosti nivy, což vede ke zvýšení retence vody v nivě během povodně a ke zpomalení povodňové vlny, velmi výrazný je také jeho filtrační a samočisticí efekt či protierozní funkce porostu během záplav a nelze opominout ani to, že opad z dřevin je významným zdrojem potravy pro organismy v údolní nivě.

Doprovodná zeleň (břehový porost) má pozitivní vliv na diverzitu daného krajinného prvku tím, že tyto porosty nabízejí životní prostor pro celou řadu organismů (např. bezobratlé, drobné savce nebo ptáky). Navíc se uplatňuje tzv. ekotonový efekt, který znamená zvýšení diverzity na rozhraní společenstev, neboť zde dochází k rychlé výměně druhů podél určitého gradientu. Ekoton je přechod mezi dvěma společenstvy, který má v tomto případě poměrně ostré (konvexní) hranice.

Poslední možný negativní vliv stavby na vodní tok souvisí s puklinovým geologickým podložím. Při narušení tohoto podloží a to někdy i do malých hloubek okolo 1 až dvou metrů může dojít jednak obnažení pramenů a drah podzemních vod či vytvoření propadu vody z koryta do podloží. Proto je nutné tomuto možnému negativnímu vlivu stavby předejít a

OOP definoval čtyři negativní vlivy, které může realizace předmětné stavby znamenat ve vztahu k ochraně VKP. Zároveň je však možné tyto negativní vlivy kompenzovat.

Po zvážení veřejného zájmu na ochraně přírody, který OOP spatřuje v ochraně VKP rybník a jeho ekologicko-stabilizační funkce a zájmu na straně žadatele, OOP konstatuje, že realizací akce dojde pouze k minimálnímu dotčení VKP a realizace akce posílí ochranu VKP do budoucna, a tudíž je možné udělit souhlas se zásahem do VKP. K tomuto závěru došel OOP po uvážení dopadu zásahu na VKP.

První podmínka požaduje, aby opevnění břehů navržené kamennou dlažbou do betonu bylo v maximální možné míře redukováno. V tomto místě upozorňuje OOP na to, že břehy pod stávajícím mostem jsou přírodní a zpevňují je pouze dřeviny rostoucí na březích. Toto zpevnění se zdá vlivem času dostatečné, přesto, že hned pod mostem je nárazový břeh. Proto se OOP jeví opevnění koryta kamennou dlažbou do betonu v délce téměř 30 metrů jako značně nadbytečné. Just. A kol. (2005) uvádí vymílací rychlosti některých typů dna u toků s průměrnou hloubkou proudu do 0,4 m, a to u různých materiálů následovně u betonové dlažby vymílací rychlost $4,2 \text{ m.s}^{-1}$ u velkých kamenů potom v rozmezí $2,8 - 3,2 \text{ m.s}^{-1}$. Podle výše uvedené publikace jsou koryta přírodně blízkých tvarů a rozměrů (málo kapacitní, mělká, členitá) jsou zpravidla spolehlivě bezpečná při opevnění přizpůsobivými kamennými pohozy. Při správném tvarování se pak často obejdou zcela bez opevnění. OOP respektuje nutnost opevnění mostu nad i pod mostním tělesem, a to i kamennou dlažbou do betonu, opevnění nárazových břehů pod mostem, které jsou ve stávající podobě pouze vegetačního opevnění stabilní, považuje za nadbytečné a navíc poškozující VKP vodní tok. Navíc je zřejmé, že toto opevnění vyvolá potřebu odstranění břehového porostu, který se v tomto úseku nachází. Proto OOP oslovil projektanta akce, ing. Svobodu, který navrhl možnou redukci opevnění břehů a dna vodního toku. Zákres projektanta je pak nedílnou součástí tohoto závazného stanoviska.

V druhé omezující podmínce OOP požaduje, aby práce byly provedeny ideálně za bezvodého stavu vodního toku, případně by voda přes úsek měla být převedena v trubce. Je nutné, aby nedocházelo k dlouhodobému zakalování vody, a s tím souvisejících negativních jevů na vodní tok (zvýšení turbidity, snížení fotosyntézy a reareace toku, změna charakteru dna níže - pokrývání vrstvou sedimentů), ale i samotné organismy (usazování jemných částic v žábrech ryb, zanášení žaber a povrchu těla bentosu), proto nebude nedocházet v jednom dni k zakalování vody v důsledku prací delšímu 6 hodin, a to především poroto, že nedaleko od stavby ústí Říkovický potok do Desné, v níž se vyskytují organismy typické pro pstruhová pásma vodních toků, které jsou náročné na obsah kyslíku ve vodě. Dlouhodobé zakalování by mohlo vést k jejich úhynu či poškození.

Je zřejmé, že stavba si vyžádá kácení dřevin, především v úseku pod, ale v menší míře i nad mostem. Kácení je nutné provést v období mimo rozmnožování ptactva či organismů na dřeviny vázaných. Odstranění dřevin je pak nutné adekvátním způsobem kompenzovat výsadbou geograficky původních

druhů dřevin (olše lepkavá, jasan ztepilý, jilm drsný, lípa srdčitá), v rozsahu, který vyžaduje metodika MŽP ke kácení, tedy v počtu dle kalkulačky oceňování dřevin AOPK ČR.

Poslední omezující podmínka, která požaduje utěsnění okolí výkopu buď geotextilií nebo jílovým materiálem, a to tak, aby nedocházelo k nežádoucímu propadu vody do podloží.

Podklady pro vydání závazného stanoviska: žádost o závazné stanovisko včetně příloh doručená OOP dne 16.1.2019 včetně projektové dokumentace, úřední záznam ze dne 24.1.2019 včetně fotodokumentace, Begon, M., Harper, J. L., Townsend, C. R. (1997): Ekologie: jedinci, populace a společenstva. Vydavatelství Univerzity Palackého, Olomouc, 949 pp..

Poučení o opravném prostředku

Toto závazné stanovisko nenahrazuje jiné souhlasy ani jiná stanoviska, zejména stavební povolení či jiné opatření příslušného vodoprávního úřadu či rozhodnutí ke kácení dřevin příslušného obecního úřadu.

Nedodržení podmínek tohoto stanoviska bude kvalifikováno jako protiprávní jednání nebo přestupek. Proti závaznému stanovisku se nelze odvolat. Odvolání proti obsahu závazného stanoviska lze podat až po vydání samostatného správního rozhodnutí ve věci samé odvoláním proti tomuto správnímu rozhodnutí, v rámci něhož lze napadnout celé závazné stanovisko nebo jeho části.

Ing. Olga Paclíková
vedoucí odboru ŽP

Obdrží:

Pardubický kraj, Komenského náměstí 125, 532 11 zastoupený Česká stavební aliance, s. r. o., Zelený pruh 95/97, 140 00 Praha 4

Obec Morašice

Povodí Labe, s. p., Víta Nejedlého 951, Hradec Králové

Stavební úřad, Městský úřad Litomyšl

ZO ČSOP Litomyšl, T. G. Masaryka 653, 570 01 Litomyšl

Východočeská pobočka České společnosti ornitologické, Zámek č. 2, 530 02 Pardubice

ZO ČSOP RYBÁK Svitavy, Dimitrovova 29, 568 02 Svitavy